

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ КАНАДИ

Постановка проблеми. Якісна освіта розглядається у наш час як один з основних індикаторів якості життя, інструмент соціальної та культурної злагоди й економічного зростання. Не випадково серед характеристик так званого індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП), за яким Програма розвитку ООН порівнює рівень соціального й економічного розвитку країн, показник освітньої діяльності є одним з трьох основних індикаторів (добробут, освіта та здоров'я) в інтегрованій оцінці якості людського життя [1, с. 57].

Проблему якості освіти справедливо пов'язують з розвитком інформаційного суспільства, в якому випереджальний розвиток суспільного інтелекту та системи освіти стають вирішальним чинником поступу людства. Інформація за цих умов набуває найбільшої цінності та є стратегічним продуктом держав. Тому у високотехнологічному інформаційному суспільстві якість освіти є ключовим аргументом у забезпеченні такого рівня життєвої й професійної компетентності людини, який би задовольняв потреби її людського розвитку, а також потреби суспільства і держави у соціально активних громадянах і висококваліфікованих фахівцях [9, с. 51].

Аналіз попередніх досліджень. Загальні проблеми канадської педагогіки досліджували вітчизняні дослідники: Л. Булай (система народної освіти Канади), Т. Грищенко (освітнянські проблеми у Канаді), В. Погребняк (полікультурність канадської освітньої системи), І. Руснак (інтеграційні процеси у галузі освіти Канади) та ін. Вищу педагогічну освіту Канади вивчали вітчизняні вчені – Н. Видишко, Г. Воронка, А. Чирва та ін., а також канадські дослідники – І. Даніел, Дж. Келлі, Дж. Ласенз, В. Левін, М. Фуллан та ін. Значний інтерес становлять також роботи, присвячені вивченню різних аспектів професійної підготовки фахівців у Канаді (Л. Булай, І. Гушлевська, Л. Карпинська, М. Левченко, М. Лещенко, Н. Мукан, В. Сливка, М. Смирновата ін.).

Мета статті. Усвідомлюючи важливість володіння якісною освітою, більшість країн світу оголошує проблему якості освіти національним пріоритетом і передумовою власної національної безпеки [3, с. 89]. Освіта і наука, впливаючи на всі без винятку форми організації макросоціальної системи, на всі її структурні елементи, є універсальним фактором модернізації країни, її технологічної, військової, екологічної й аксіологічної безпеки. Не випадково показники освітньої та науково-інноваційної політики у міжнародній практиці вже давно введені у систему параметрів національної безпеки [5, с. 65]. Якість освіти – це багатовимірний модель соціальних норм і вимог до особистості, освітнього середовища, в якому відбувається її розвиток, та системи освіти, яка реалізує їх на всіх етапах навчання людини. Якість освіти оцінюється, по-перше, як суспільний ідеал освіченості людини; по-друге, як результат її навчальної діяльності; і по-третє, як критерій ефективності функціонування освітньої системи [8, с. 63].

Виклад основного матеріалу. Канада – це країна, досягненням якої є система освіти. Вона переслідує дві головні цілі: дати людям можливість розвинути свої здібності і забезпечити суспільство знаннями й уміннями, які мають слугувати його інтересам. Система освіти Канади базується на збалансованому підході до успіхів цих двох не завжди сумісних між собою цілей. Охоплюючи всі аспекти освіти і водночас будучи доступною для кожного, канадська система освіти відображає впевненість громадян країни у майбутнє. Якість освіти у провідних університетах і коледжах цієї країни дуже висока, а канадський диплом визнається в усьому світі. Навчання у Канаді абсолютно децентралізоване і належить, відповідно до конституції, до сфери виняткової юрисдикції провінцій. Кожна провінція самостійно визначає політику у цій сфері та бюджет на ці потреби. Це робить навчання у Канаді унікальним процесом [4, с. 135].

Сучасні навчальні програми ВНЗ Канади використовують нові методи, підходи і форми навчання, тим самим удосконалюючи навчально-виховний процес та підвищуючи рівень знань студентів.

Однією з основних тенденцій розвитку теорії й практики навчання у вищій школі Канади є активізація навчання. При цьому типовими підходами до навчання є проблемний та міждисциплінарний. Найбільше поширення одержали форми організації й методи активного навчання. Навчальна робота включає різні форми організації групової й індивідуальної діяльності студентів: лекцію, семінар, тьюторіал, гру, імітацію, науково-дослідну роботу студентів, коопероване навчання, модульне навчання, програмування, дистанційне навчання.

Лекція є основним елементом будь-якого курсу. Частота і тривалість лекцій змінюються залежно від курсу. Лекції використовують для надання інформації про певну частину курсу чи предмету всім студентам групи. Їх читають для цілого потоку, а не для окремої групи. Як правило, перед початком лекції студентам роздають конспект, у якому він самостійно робить необхідні позначення. Така практика дає змогу лектору широко використовувати сучасні технічні засоби навчання, графіки, діаграми, схеми, формули тощо. Обов'язкове відвідування лекцій, ведення запису лекційного матеріалу не є нормою для канадських університетів [6, с. 164].

Семінари у вищій школі Канади передбачають активну участь студентів у процесі навчання, а не пасивне сприйняття чи відтворення матеріалу, надаючи їм можливість вступати у прямий контакт з викладачами. На семінарському занятті як правило здійснюється обговорення розділу дисципліни на основі аналізу виконаних у процесі підготовки письмових робіт або усних виступів студентів.

Різновидом семінару є групова дискусія, основна мета якої – не надання студентам інформації, а формування у них наукового мислення, стимулювання їх самостійності й активності, вироблення вміння обговорювати проблеми та віднаходити шляхи їх розв'язання, встановлювати причини розходжень у думках та оцінках. Як правило, під час проведення дискусії викладач виступає слухачем. Дискусії є важливим засобом пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання. Вони значною мірою сприяють розвитку практичного мислення, дають можливість визначити власну позицію, формують навички відстоювати свою думку та, водночас, поглиблюють знання з обговорюваної проблеми.

Ще однією формою організації навчання є консультація, у якій беруть участь окремі студент і викладач. Традиційно викладачі виділяють окремі час для обговорення зі студентом певних проблем, що виникають під час вивчення дисципліни, висловлюють зауваження та роблять відгуки щодо виконуваних студентом робіт.

Лабораторний практикум – важлива частина процесу формування майбутнього фахівця. Вважається, що саме у лабораторіях студент має змогу працювати з технікою, технологічними процесами, обладнанням, приладами.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом. Навчальний час, відведений на самостійну роботу, становить більшу частину загального обсягу навчального часу студента. Зміст самостійної роботи конкретної дисципліни визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Широкого застосування набули методи активного навчання. Одним з методів, що реалізують можливості активного, орієнтованого на практичні результати навчання, під час підготовки майбутніх фахівців є гра. З'явилися різні техніки, спрямовані на самоусвідомлення студентів (індивідуально-розвиваючі ігри) [2, с. 24].

Серед методів організації навчальних занять в університетах Канади переважають інтерактивні (робота у групах, рольові ігри, брейн-стормінг). Такі методи забезпечують моделювання професійних ситуацій, формування вмінь і навичок вирішення задач, розвивають креативне мислення і сприяють формуванню практичних навичок майбутніх

фахівців.

Методи активного навчання можуть використовуватися на різних етапах навчального процесу:

1 етап – первинне оволодіння знаннями. Це можуть бути проблемна лекція, бесіда, навчальна дискусія й т.д.

2 етап – контроль знань (закріплення), можуть бути використані такі методи як колективна розумова діяльність, тестування й т.д.

3 етап – формування професійних умінь, навичок на основі знань і розвиток творчих здатностей, можливе використання модельованого навчання, ігрові й неігрові методи.

Розрізняють три сфери застосування ігрового методу:

1. Навчальна сфера: навчальний метод застосовується у навчальній програмі для навчання, підвищення кваліфікації.

2. Дослідницька сфера: використовується для моделювання майбутньої професійної діяльності з метою вивчення прийняття рішень, оцінки ефективності організаційних структур і т.д.

3. Оперативно-практична сфера: ігровий метод використовується для аналізу елементів конкретних систем, для розробки різних елементів системи утворення [7, с.104].

Педагогічна суть ділової гри – активізувати мислення студентів, підвищити самостійність майбутнього фахівця, внести дух творчості у навчання, наблизити його, підготувати до професійної практичної діяльності. Головним питанням у проблемному навчанні виступає «чому», а у діловій грі – «що було б, якби...».

Провідною формою організації навчальних занять у Канаді є інтегроване 3-годинне заняття, у процесі якого органічно поєднуються лекційна форма викладу навчального матеріалу з практичною роботою над його закріпленням. Семінарські заняття полягають в обговоренні змісту навчально-наукових джерел, самостійно опрацьованих студентами на основі матеріалів для читання, укладених для них викладачами [7, с. 77]. Серед інших форм переважають індивідуальні консультації, самостійна робота студентів, котра включає опрацювання літератури, роботу з Інтернет-джерелами, написання письмових робіт, підготовку презентацій тощо.

У канадській моделі навчання центральне місце посідає студент. Увесь навчальний процес зорієнтований на його потреби та інтереси і на забезпечення належного зворотного зв'язку у системі «викладач – студент» (форми оцінювання роботи викладача, які заповнюються студентами, опитування щодо задоволеності студентів навчальним процесом) [7, с. 79].

Слід також зазначити, що в університетах існує свобода вибору змісту навчання, тобто поряд зі спеціальними курсами існують спецкурси, які можуть зацікавити студента. У розкладі занять існує також система спеціальних позначень (абревіатури, цифрові позначки), які допомагають студентові зрозуміти, чи може він обрати даний курс, чи ні; скільки триватиме вивчення даного курсу тощо [8, с. 64].

Навчання у канадських університетах класичне: щільний графік лекцій, семінарів, безліч tutorials – завдання для самостійної роботи. Однак обсяг завдань частково компенсується вільним вибором. У деяких вишах студент сам може обирати час лекцій і семінарів, складати свій навчальний план, розпорядок дня, вибирати предмети. У розпорядженні студента завжди бібліотеки та лабораторії.

Висновки. Вивчення зарубіжного досвіду показує, що у країнах з розвинутою економікою окреслилася тенденція до переходу від групових форм (лекцій і практичних занять у групах) організації навчання до індивідуальних (консультацій, тренінгів).

Канада є одним зі світових лідерів у галузі високих технологій, аерокосмічної індустрії, мікроелектроніки. Як наслідок, усі ці напрямки викладаються тут на дуже високому рівні. Гарною репутацією користується канадська інженерна освіта, а також програми у галузі бізнесу і природничих наук. Навчання в Канаді – це теоретичні знання, тісно пов'язані з практичним закріпленням матеріалу. Практично всі університети Канади

практикують систему «Co-op programs», що демонструє органічне об'єднання науки і практики у заняттях і підготовці студентів.

Канада як одна з найбільш розвинених країн світу постійно піклується про вдосконалення системи вищої освіти, яка представлена різними видами коледжів, університетів. Вища освіта Канади постійно запроваджує нові засоби, методи, використовує різноманітні технології, інноваційні підходи. Вищі заклади освіти дають громадянам ґрунтовні знання з різних дисциплін, готують висококваліфікованих працівників, забезпечують освітній процес сучасними передовими технологіями, працюють над професійною компетентністю майбутніх фахівців. Канадські ВНЗ відомі у всьому світі завдяки якісному викладанню і науковим дослідженням, підготовкою кваліфікованих фахівців. Вища освіта у Канаді оптимально відповідає вимогам сучасного динамічного розвиненого світу.

Література:

1. Воронка Г. Додипломна і післядипломна освіта в Канаді та Великій Британії: плюралізм навчально-освітнього процесу // Вища школа. – 2005. – №4. – С.56-60.
2. Гончаров С.М., Мошинський В.С. Вища освіта України і Болонський процес. – Рівне: НУВГП, 2004. – С.21-25.
3. Гуревич Р. Вища освіта в Канаді: проблеми та реалії // Вища освіта України. – 2006. – №4. – С. 87-91.
4. Карпинська Л.О. Сутність та зміст сучасних підходів до формування вчителя-майстра в системі вищої педагогічної освіти Канади кінця ХХ початку ХХІ ст. // Наука і освіта: Науково-практичний журнал ПНЦАПН України, – Одеса, 2004. – №4-5. – С.133-137.
5. Карпинська Л.О. Сучасна система вищої освіти Канади//Наук. вісник ПДПУ ім. К.Д.Ушинського (Зб. наук. пр.). – Одеса, 2004. – Вип.3-4. – С.62-70.
6. Ласенз Д. Система професійної підготовки вчителів у Канаді // Освіта і управління. – 1997. – Т.1. №4. – С.163-165.
7. Микитенко Н. О. Професійна підготовка соціальних працівників в університетах Канади: дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. О. Микитенко. - Львів, 2006. - С.104.
8. Руснак І. Підготовка педагогічних кадрів у Канаді на сучасному етапі // Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти: Матеріали міжнар. наук.-меод. конф. 1-2 квітня / Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – К., 2004. – С.62-64.
9. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія // за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011.

Стаття присвячена формам організації навчального процесу у вищій школі Канади. Розглядаються методи, підходи і форми навчання, що удосконалюють навчально-виховний процес та підвищують рівень знань студентів.

Ключові слова: навчальний процес, форма навчання, метод, підхід, інтерактивна взаємодія, педагогічний процес, підготовка кваліфікованих спеціалістів.

Статья посвящена формам организации учебного процесса в высших учебных заведениях Канады. Рассматриваются методы, подходы и формы обучения, которые совершенствуют учебно-воспитательный процесс и повышают уровень знаний студентов.

Ключевые слова: процесс обучения, форма обучения, метод, подход, интерактивное взаимодействие, педагогический процесс, подготовка квалифицированных специалистов.

The article considers some of the teaching techniques of educational process in higher educational institutions in Canada. Some methods, approaches and forms of education that improve the educational process and increase the level of students' knowledge are examined.

Keywords: educative process, teaching method, method, approach, interactive communication, pedagogical process, qualified specialists training.